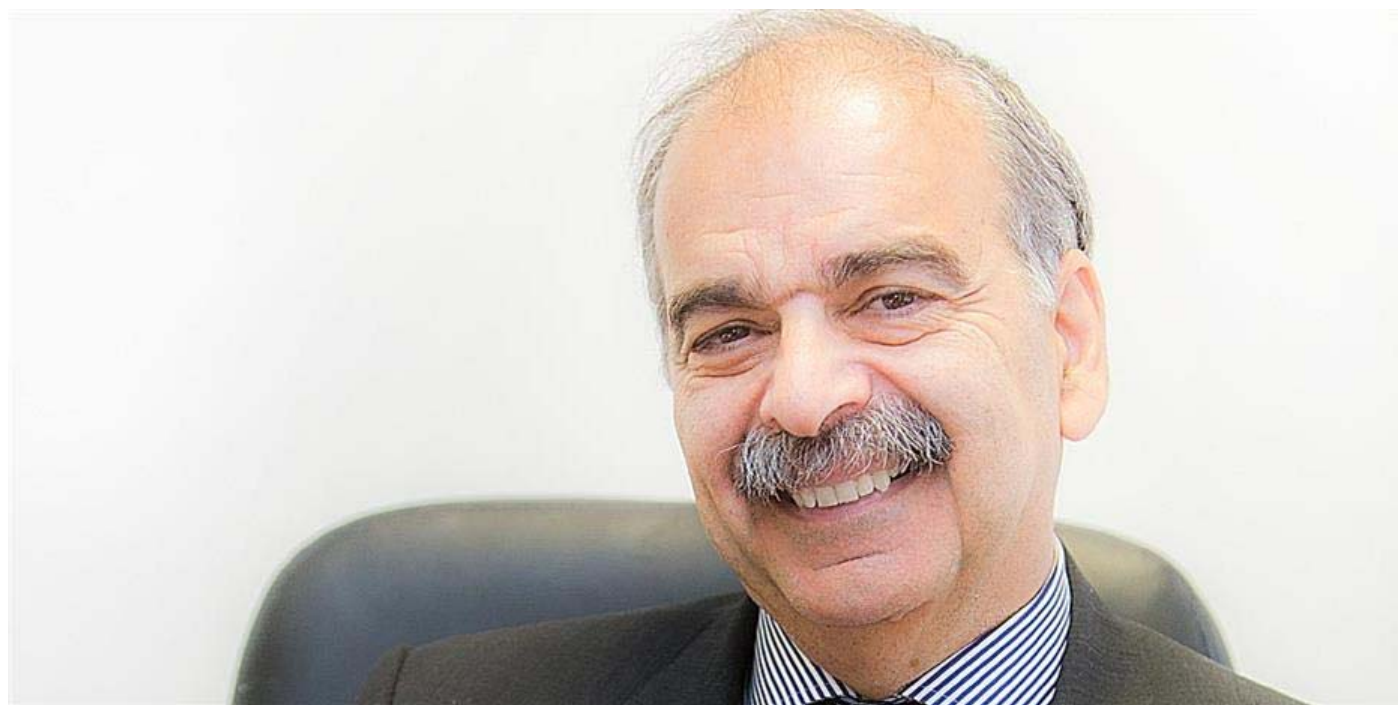

Η συνταγή για να προσελκύσει η Ελλάδα μυαλά από όλο τον κόσμο

Προϋπόθεση για αντιστροφή του brain drain, η «οικονομία της γνώσης», τονίζει ο γ.γ. στρατηγικών επενδύσεων Λόης Λαμπριανίδης. Η «διασύνδεση» των Ελλήνων του εξωτερικού και πώς θα γίνουμε πόλος έλξης για ξένους επιστήμονες.

Του Λόη Λαμπριανίδης*

Δημοσιεύθηκε: 21 Μαρτίου 2018 - 07:53

Το ανθρώπινο δυναμικό, και κυρίως το εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, είναι **καθοριστικό** για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Επομένως, η φυγή του στο εξωτερικό («brain drain») συνιστά μία μεγάλη απώλεια αναπτυξιακής δυναμικής, αλλά και ευρύτερα κοινωνικής και εθνικής δυναμικής. Επιδίωξή μας, λοιπόν, δεν μπορεί να είναι άλλη από τον περιορισμό αυτής της φυγής και την επιστροφή του κατά το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού στη χώρα, ώστε η μετανάστευση στο εξωτερικό να αποτελεί στο μέλλον **καθαρά θέμα επιλογής**.

Το πρόβλημα αυτό ασφαλώς προϋπήρξε της κρίσης, αλλά κατά τη διάρκειά της εντάθηκε. Η **αναντιστοιχία** προσφοράς και ζήτησης επιστημόνων οφείλεται κυρίως στην περιορισμένη ζήτηση, καθώς οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν παράγουν σύνθετα προϊόντα ή υπηρεσίες έντασης γνώσης και τεχνολογίας, που απαιτούν απασχόληση εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού.

Η αναντιστοιχία αυτή προκαλεί υψηλά ποσοστά ανεργίας αλλά και φαινόμενα υποαπασχόλησης, ετεροαπασχόλησης και απασχόλησης σε δουλειές κατώτερες των προσόντων που κάποιος διαθέτει. Η επιστροφή των Ελλήνων επιστημόνων προϋποθέτει την **εξάλειψη** των λόγων που οδήγησαν στη φυγή τους, δηλαδή εντέλει την αλλαγή του προτύπου οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

Η «**Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική 2021**» κινείται προς αυτή την κατεύθυνση. Προκρίνει την αναγκαιότητα αλλαγής του αναπτυξιακού υποδείγματος και τη στροφή στην «οικονομία της γνώσης». Προϊούσης της αλλαγής υποδείγματος θα αυξάνεται η ζήτηση για εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό και, άρα, θα μειώνεται η φυγή του.

Η μακροπρόθεσμη, όμως, επίλυση του προβλήματος πρέπει να συνοδεύεται από βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα μέτρα. Σε αυτή την κατεύθυνση, υλοποιούνται ήδη πολιτικές μέσα από δράσεις για τη συγκράτηση των νέων επιστημόνων. Από τη μία πλευρά, οι πολιτικές αυτές επικεντρώνονται στην ενίσχυση της **Ακαδημαϊκής και Ερευνητικής Αριστείας** με δράσεις που αφορούν υποτροφίες για υποψήφιους διδάκτορες και μεταδιδάκτορες, υποτροφίες για απόκτηση ακαδημαϊκής διδακτικής εμπειρίας από νέους διδάκτορες, στήριξη νέων ερευνητών.

Από την άλλη πλευρά, οι πολιτικές στοχεύουν στη στήριξη της απασχόλησης, της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας με δράσεις ενίσχυσης της αυτοαπασχόλησης πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, των Νεοφυών Επιχειρήσεων, της εξωστρέφειας των ελληνικών μεταποιητικών επιχειρήσεων, της E&A σε επιχειρήσεις, της καινοτομίας και της Επιχειρηματικότητας στα Πανεπιστήμια κ.λπ.

Περαιτέρω, η πρωτοβουλία «Επιλέγουμε Ελλάδα χτίζοντας Γέφυρες Γνώσης και Συνεργασίας» έρχεται να συμβάλει στη «**διασύνδεση**» των Ελλήνων του εξωτερικού με τη χώρα μας για όσο διάστημα παραμένουν εκτός Ελλάδας, ώστε να μεταφέρουν στο εσωτερικό τις γνώσεις και τις εμπειρίες που αποκομίζουν αλλού, είτε επιλέγουν να συνεχίσουν να εργάζονται στο εξωτερικό είτε ενδιαφέρονται να επιστρέψουν ή και να επενδύσουν στην Ελλάδα.

Μέσω της ανωτέρω πρωτοβουλίας υποστηρίζεται η δημιουργία «γεφυρών», που θα επιτρέψουν στους Έλληνες που ζουν και εργάζονται στο εξωτερικό να επανασυνδεθούν με τη χώρα μέσω της συνεργασίας με ελληνικούς επιχειρηματικούς και επιστημονικούς φορείς. Κατ' αυτόν τον τρόπο, αυξάνονται οι πιθανότητες επιστροφής τους στο μέλλον, ενώ αξιοποιούνται επιχειρηματικές ή/και ερευνητικές πρωτοβουλίες με επιστήμονες, με φορείς και με επιχειρήσεις στην Ελλάδα, με στόχο τη **βέλτιστη αξιοποίηση** του συνόλου του ελληνικού εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού. Η διασύνδεση αυτή σχεδιάζεται να είναι αμοιβαία επωφελής για όσους και όσες εμπλακούν, και παράλληλα θα συνεισφέρει ουσιαστικά στην οικονομική ανασυγκρότηση και την ανάπτυξη της χώρας.

Όμως η σχετική συζήτηση έχει και μια άλλη διάσταση: πώς από τη μονοδιάστατη φυγή εξειδικευμένου δυναμικού θα μεταβούμε σε μια ισορροπημένη σχέση όσων έρχονται και όσων φεύγουν, πώς δηλαδή το «brain drain» θα εξελιχθεί σε «**brain circulation**».

Σε μια παγκοσμιοποιημένη κοινωνία, οι ροές (εμπορευμάτων, χρημάτων και ανθρώπων) είναι πολύ περισσότερες και αυτό είναι ακόμη πιο έντονο στο εσωτερικό της E.E. Η συνεχής βελτίωση των συστημάτων μεταφοράς και επικοινωνιών οδήγησε σε πιο «**μαλακά**» **σύνορα** και στη δραστική μείωση των χρονοαποστάσεων, περιόρισε τη σημασία του γεωγραφικού χώρου και τείνει προς την εκμηδένιση του χώρου από τον χρόνο. Οι περισσότεροι άνθρωποι σήμερα είτε ζουν σε μεμονωμένες φάρμες, είτε

σε μεγάλες πόλεις, μπορούν εύκολα να ταξιδεύουν σε άλλες περιοχές και να επικοινωνούν με άλλους ανθρώπους σε μεγάλες αποστάσεις, ενώ εξαρτώνται από προϊόντα και υπηρεσίες που προέρχονται μακριά από το άμεσο περιβάλλον τους.

Ο μεσοπρόθεσμος στόχος της χώρας, λοιπόν, δεν πρέπει να περιοριστεί στην ανάσχεση της διαρροής Ελλήνων επιστημόνων και στη μελλοντική επιστροφή τους στην πατρίδα, αλλά θα πρέπει να επεκτείνεται στην **προσέλκυση ανθρώπινου δυναμικού υψηλής εξειδίκευσης από άλλες χώρες**, προκειμένου να ζήσει και να εργαστεί στην Ελλάδα. Αυτό, αφενός θα διευκολύνει την προσέλκυση επενδύσεων που βασίζονται στο εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό και αφετέρου θα συμβάλει ώστε η χώρα μας να γίνει πιο ελκυστική και στους Έλληνες που ζουν και εργάζονται στο εξωτερικό.

Πράγματι, το βήμα αυτό κρίνεται ρεαλιστικό, καθώς το επενδυτικό περιβάλλον έχει πλέον βελτιωθεί και η χώρα διαθέτει ανθρώπινο δυναμικό υψηλής ποιότητας και ποιότητα ζωής που μπορεί να την κάνει ελκυστική και σε επενδύσεις έντασης γνώσης, πέραν των επενδύσεων σε κλάδους όπου η χώρα διαθέτει φυσικά ή/και συγκριτικά πλεονεκτήματα, όπως στον τουρισμό, στον αγροδιατροφικό τομέα, ή στην ενέργεια. Άλλωστε, η Ελλάδα διαθέτει μία **σειρά ισχυρών συγκριτικών πλεονεκτημάτων** σε σχέση ιδίως με τις γειτονικές χώρες: εδραιωμένη δημοκρατία, σημαντική γεωγραφική-γεωστρατηγική θέση, ιδιότητα κράτους-μέλους της ΕΕ αλλά και καλές παραδοσιακές σχέσεις με το μεγαλύτερο μέρος των εξ ανατολών και προς τον νότο χωρών. Η Ελλάδα έχει αναδειχθεί σε νησί σταθερότητας, ασφάλειας και εγγύησης των δημοκρατικών και ανθρωπιστικών αξιών μέσα σε μια σχετικά ταραγμένη ευρύτερη περιοχή.

Εκτός από τα παραπάνω, δεν θα πρέπει να υποτιμούμε τους **σημαντικούς πόρους** που διαθέτουμε: υψηλής ποιότητας ανθρώπινο δυναμικό με αναλογικά χαμηλό κόστος αμοιβών, γνώση ξένων γλωσσών σε ευρύτερα στρώματα πληθυσμού, εξαιρετικές κλιματικές συνθήκες, υπέροχη φύση, πολιτισμός, ποιότητα ζωής σε πολλές περιοχές της χώρας, καθώς και διαθέσιμες ανέσεις και υποδομές (π.χ. υψηλού επιπέδου σχολεία), η ποιότητα της καθημερινής ζωής στην Ελλάδα (ήλιος, 4 εποχές, καλό φαγητό, νυχτερινή διασκέδαση, αμέτρητες επιλογές για εκδρομές όλη την χρονιά).

Όλα αυτά, καθιστούν την Ελλάδα **ιδανικό τόπο** για την προσέλκυση ανθρώπων με υψηλού επιπέδου κατάρτιση, οι οποίοι συχνά επιλέγουν την εργασία τους και με κριτήριο την ποιότητα ζωής που τους προσφέρει μία χώρα. Αυτά τα στελέχη, αφενός μπορεί να αποτελέσουν καταλυτικό στοιχείο για την προσέλκυση επενδύσεων ιδίως σε τομείς της «οικονομίας της γνώσης», αφετέρου να συμβάλουν και στην επιστροφή των Ελλήνων επιστημόνων.

*** Γενικός Γραμματέας Στρατηγικών & Ιδιωτικών Επενδύσεων, Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης**